

**JISMONIY TARBIYA JARAYONIDA PEDAGOGIK
KUZATISHNING ZAMONAVIY METODLARI VA ULARNING
TA'LIM SIFATIGA TA'SIRI**

Navoiy davlat universiteti San'at va sport fakulteti

1-kurs magistr talabasi

Abdurashidova Charos Salimjon qizi

Ilmiy rahbar: dotsent S.N.Haydarov

Annotatsiya: Ushbu maqolada jismoniy tarbiya jarayonida pedagogik kuzatishning zamonaviy metodlari, ularning o'quv jarayonini takomillashtirishdagi o'rni va ta'lim sifatiga ta'siri ilmiy jihatdan yoritilgan. Pedagogik kuzatishning an'anaviy shakllari bilan bir qatorda video-analitika, biometrik monitoring, raqamli platformalarda qayd yuritish, mobil ilovalar orqali kuzatish, pedagogik diagnostika kartalari va onlayn monitoring tizimlarining imkoniyatlari tahlil qilindi. Maqolada zamonaviy kuzatuv metodlarining talabalarda jismoniy tayyorgarlikni baholash, mashqlar texnikasini takomillashtirish, xavfsiz ta'lim muhitini yaratish hamda darsning samaradorligini oshirishdagi roli asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari jismoniy tarbiya o'qituvchilari faoliyatida monitoring, refleksiya va analitik yondashuvlarni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: pedagogik kuzatish, jismoniy tarbiya, monitoring, raqamli texnologiyalar, video-analitika, biometrik nazorat, ta'lim sifati.

Аннотация: В данной статье раскрыты современные методы педагогического наблюдения в процессе физического воспитания, их роль в совершенствовании образовательного процесса и влиянии на качество обучения. Наряду с традиционными формами наблюдения анализируются возможности видео аналитики, биометрического мониторинга, цифровых платформ, мобильных приложений,

диагностических карт и онлайн-систем контроля. В статье обосновано значение современных методов наблюдения в оценке физической подготовленности студентов, совершенствовании техники упражнений, создании безопасной образовательной среды и повышении эффективности учебных занятий. Результаты исследования подтверждают необходимость усиления мониторинга, рефлексии и аналитического подхода в деятельности преподавателей физического воспитания.

Ключевые слова: педагогическое наблюдение, физическое воспитание, мониторинг, цифровые технологии, видео аналитика, биометрический контроль, качество обучения.

Jismoniy tarbiya jarayoni zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilar va talabalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlovchi muhim pedagogik faoliyat yo'nalishlaridan biri bo'lib, ushbu jarayonning sifatli tashkil etilishi pedagogik kuzatishning to'g'ri yo'lga qo'yilganligiga bevosita bog'liqdir. Pedagogik kuzatish an'anaviy ta'rifda o'qituvchining o'quvchilar faoliyatini maqsadga yo'naltirilgan holda muntazam, tizimli va chuqur tahlil qilish jarayoni sifatida izohlanadi. Ammo bugungi kunda ilmiy-texnikaviy taraqqiyot, raqamlashtirish, sun'iy intellekt va axborot texnologiyalarining keng joriy etilishi jismoniy tarbiya jarayonida kuzatishning mazmuni va shakllarini tubdan o'zgartirmoqda. Endilikda pedagogik kuzatuv faqatgina o'qituvchining vizual bahosi yoki og'zaki ko'rsatmalari bilan chegaralanib qolmay, balki zamonaviy texnologiyalar asosida raqamli monitoring, video-analitika, biometrik o'lchovlar va elektron diagnostik tizimlarni o'z ichiga olgan kompleks tahliliy jarayonga aylangan.

Jismoniy tarbiya ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilar va talabalarning jismoniy rivojlanishi, harakat ko'nikmalari va funksional imkoniyatlarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda ta'lim jarayonining sifatini oshirishda pedagogik kuzatishning zamonaviy metodlari

alohida ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy kuzatuv shakllari bilan bir qatorda raqamli texnologiyalar, video-analitika, biometrik vositalar, mobil ilovalar va onlayn nazorat tizimlarining joriy etilishi jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirib, o'quv jarayonini ilmiy asosda boshqarish imkonini bermoqda.

Pedagogik kuzatish o'qituvchiga talabalarning tayyorgarlik darajasi, mashqlarni bajarish texnikasi, yuklama hajmi va dars jarayonidagi xatolarni aniqlash imkonini beradi. Zamonaviy metodlar esa bu jarayonni aniqroq, tezroq va faktlar asosida bajarish imkoniyatini yaratadi.

Zamonaviy pedagogik kuzatuvning jismoniy tarbiya ta'limida tutgan o'rnini avvalgiga nisbatan ancha kengaytdi. O'quvchilarning jismoniy rivojlanishi, mashqlar texnikasi, yuklama darajasi, umumiy harakat faolligi va xavfsizlik ko'rsatkichlari haqida aniq ma'lumotlarga ega bo'lish o'qituvchidan ilmiy yondashuvni, tizimli monitoringni va ob'ektiv baholashni talab qiladi. Shu bois, bugungi kunda jismoniy tarbiya darslarida pedagogik kuzatuvning zamonaviy metodlaridan foydalanish ta'lim jarayonining sifatini oshirishning eng muhim omillaridan biri sifatida qaralmoqda.

Video-analitik kuzatuv jismoniy tarbiya jarayonida eng samarali zamonaviy metodlardan biri hisoblanadi. Ushbu texnologiya o'quvchilar tomonidan mashqlarni bajarish jarayonini to'liq qayd etish, sekinlashtirilgan tahlil qilish, harakat trayektoriyasini baholash, texnik xatolarni ko'rsatib berish hamda o'quvchini standart namuna bilan solishtirish imkoniyatini yaratadi. O'quvchilar mashqlarni videoda qayta-qayta ko'rib, o'z xatolarini mustaqil tuzatish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa o'quv jarayonida refleksiyaning kuchaytirilishini, o'z-o'zini baholash va nazorat qilish kompetensiyalarini rivojlantiradi. O'qituvchi uchun esa video-analitika darsni kuzatish, xatolarni aniqlash, har bir o'quvchi bo'yicha individual tavsiyalar ishlab chiqish jarayonini ancha yengillashtiradi.

Jismoniy tarbiya jarayonida zamonaviy kuzatish metodlarining samaradorligi

Ushbu hujjatda jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida qo'llaniladigan zamonaviy pedagogik kuzatish metodlarining ta'lim sifatiga ta'sirini ifodalovchi diagramma keltirilgan.

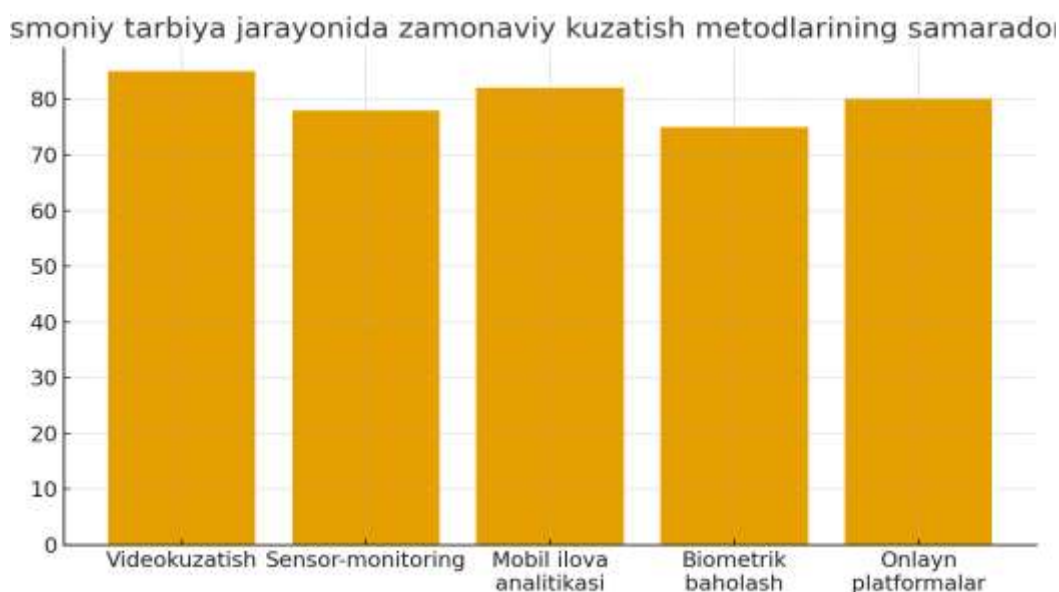

Diagramma ma'lumotlariga ko'ra, videokuzatish, sensor-monitoring va analitik mobil ilovalar eng yuqori samaradorlik ko'rsatkichlariga ega hisoblanadi.

Biometrik monitoring usullari jismoniy tarbiya jarayonida yuklama va intensivlikni ilmiy asosda boshqarish imkonini beradi. Puls o'lchagichlar, yurak urish tezligi monitorlari, qadam sanagichlar, harakat sensori, kislorod iste'moli va energiya sarfini o'lchovchi mobil qurilmalar orqali o'quvchilarning jismoniy tayyorgarligi to'g'risida aniq ma'lumotlar olinadi. Bu ko'rsatkichlar asosida dars yuklamasi to'g'ri taqsimlanadi, ortiqcha yuklanish, charchash yoki xavfli holatlarning oldi olinadi. Ayniqsa, yurak-qon tomir tizimi bilan bog'liq yuklamalarni nazorat qilishda HRV (Heart Rate Variability) tahlili o'quvchilarning fiziologik holatini aniqlashda katta ahamiyatga ega. Bunday kuzatuv usullari an'anaviy baholashga qaraganda ancha aniqligi bilan ajralib turadi.

Zamonaviy mobil ilovalar jismoniy tarbiya jarayoniga kirib kelgani monitoringni yanada qulay va interfaol shaklga keltirdi. Ko‘plab sport ilovalari mashqlar bajarilish vaqtini, qadamlar sonini, energiya sarfini, yugurish tezligini, natijalar dinamikasini avtomatik qayd etadi. O‘quvchi darsdan tashqari mashg‘ulotlarda ham o‘z natijalarini kuzatib borishi, o‘qituvchi esa ushbu ma’lumotlardan foydalanib dars jarayonini individual rejalashtirishi mumkin. Natijalarning grafik ko‘rinishda aks ettirilishi o‘quvchi motivatsiyasini kuchaytiradi. Raqamli kuzatuv platformalari, xususan elektron jurnallar, jismoniy rivojlanish kartalari va elektron portfoliolar o‘quvchilar natijalarini uzoq muddatli tahlil qilish imkonini beradi.

Jismoniy tarbiya darslarida pedagogik diagnostika kartalaridan foydalanish ham zamonaviy kuzatuvning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Bunday kartalarda o‘quvchilarning jismoniy sifatlari — kuch, chidamlilik, chaqqonlik, tezkorlik, egiluvchanlik, koordinatsiya hamda mashqlar texnikasining bajarilish darajasi tizimli tarzda qayd etiladi. Bu nafaqat baholash mezonlarini aniq belgilashga yordam beradi, balki har bir o‘quvchi bo‘yicha individual rivojlanish strategiyasini ishlab chiqishga imkon yaratadi. Diagnostika kartalari asosida o‘quvchilar yutuqlarining yillik dinamikasi aniqlanadi, dars samaradorligi bo‘yicha ilmiy xulosalar chiqariladi.

Pedagogik kuzatuvning zamonaviy metodlaridan foydalanish ta’lim sifatiga sezilarli darajada ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Avvalo, zamonaviy usullar darsning aniqligi va ob’ektivligini oshiradi, o‘qituvchini sub’ektiv baholashdan xoli qiladi. Ikkinchidan, o‘quvchi o‘z natijasini real vaqt rejimida ko‘rib borishi tufayli mustaqil ishlashga intiladi, motivatsiya kuchayadi. Uchinchidan, video va biometrik tahlil o‘quvchilarda texnik ko‘nikmalarni shakllantirish jarayonini tezlashtiradi. To‘rtinchidan, monitoringsiz darsda sezilmasligi mumkin bo‘lgan xavfli yuklamalar aniq qayd etiladi va oldi olinadi. Bu xavfsiz ta’lim muhitini yaratishda juda muhim

omildir. Bundan tashqari, zamonaviy kuzatuv metodlari o'qituvchining analitik yondashuvini kuchaytiradi, rejalashtirish, tahlil qilish, refleksiya yuritish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shu o'rinda jismoniy tarbiya o'qituvchilarining malakasini oshirish, raqamli texnologiyalar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish ham katta ahamiyatga ega. Agar o'qituvchi mazkur texnologiyalardan to'g'ri foydalana olsa, dars samaradorligi bir necha barobar oshadi. Bugungi kunda maktablar, litseylar va oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya bo'yicha elektron monitoring platformasini yaratish, unda o'quvchilarning jismoniy ko'rsatkichlarini yagona bazada yuritish zarurati ortib bormoqda. Bu nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki sport zaxirasini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytganda, jismoniy tarbiya jarayonida pedagogik kuzatishning zamonaviy metodlari o'quv jarayonini puxta tashkil etish, ta'lim sifatini oshirish, xavfsizlikni ta'minlash, individual yondashuvni kuchaytirish va o'quvchilarning jismoniy rivojlanishini nazorat qilishning eng samarali yo'llaridan biri hisoblanadi. Video-analitika, biometrik monitoring, mobil ilovalar, raqamli platformalar va pedagogik diagnostika kartalaridan kompleks tarzda foydalanish jismoniy tarbiya darslarini zamonaviy, ilmiy asoslangan va yuqori samarali jarayonga aylantiradi.

Pedagogik kuzatishning zamonaviy metodlari jismoniy tarbiya jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi. Raqamli texnologiyalar, videokuzatuv, biometrik monitoring va onlayn diagnostika vositalari nafaqat dars samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilar jismoniy rivojlanishini ilmiy asosda baholashga yordam beradi. Ushbu metodlardan kompleks foydalanish ta'lim sifatini oshirish, xavfsizlikni ta'minlash, individual o'qitish tizimini rivojlantirish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni shakllantirishning asosiy omili hisoblanadi.

ADABIYOTLAR

1. Abdullayev A. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent, 2022.
2. Xolmatov R. Sport pedagogikasi asoslari. – Toshkent, 2021.
3. Platonov V. N. Sistema podgotovki sportsmenov. – Kiev, 2018.
4. Bompa T. Periodization Training. – Human Kinetics, 2020.
5. Issurin V. Training Monitoring in Sports. – New York, 2021.
6. Karimova S. Jismoniy tarbiya darslarida monitoring. – Toshkent, 2023.
7. Anderson L. Digital Tools in Physical Education. – New York, 2022.
8. O‘zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya konsepsiyasi. – Toshkent, 2020.
9. Qodirova M. Pedagogik diagnostika asoslari. – Toshkent, 2019.
10. Verkhoshanskiy Yu. Osnovy sportivnoy trenirovki. – Moskva, 2019.

